

Ministerstwo Rodziny,
Pracy i Polityki Społecznej

Akceptuję:

Agnieszka Dziemianowicz-Bąk

Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

/-kwalifikowany podpis elektroniczny/

Program

„Od zależności ku samodzielności” –

edycja 2025

Warszawa, styczeń 2025 r.

Spis treści

I.	PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU	3
II.	SZCZEGÓŁOWY ZAKRES PREFEROWANYCH DZIAŁAŃ	3
III.	PODMIOTY, KTÓRE MOGĄ UBIEGAĆ SIĘ O DOFINANSOWANIE.....	6
IV.	REALIZATORZY PROGRAMU ORAZ ICH ZADANIA	7
V.	TRYB REALIZACJI PROGRAMU	8
VI.	FINANSOWANIE PROGRAMU	9
VII.	OBOWIĄZEK INFORMACYJNY	10
VIII.	NADZÓR I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU	11
IX.	MIERNIKI	11
X.	ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU	12
XI.	PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH	12
XII.	POSTANOWIENIA KOŃCOWE.....	12

I. PODSTAWA PRAWNA PROGRAMU

Podstawą prawną Programu „*Od zależności ku samodzielności*” – edycja 2025, zwanego dalej „Programem”, jest art. 23 ust. 1 pkt 7a ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej (Dz. U. z 2024 r. poz. 1283, z późn. zm.), zwanej dalej „ustawą o pomocy społecznej”.

Zgodnie z ww. przepisem minister właściwy do spraw zabezpieczenia społecznego wspiera finansowo programy w określonym przez ministra obszarze pomocy społecznej, realizowane przez jednostki samorządu terytorialnego lub podmioty uprawnione, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej.

II. SZCZEGÓŁOWY ZAKRES PREFEROWANYCH DZIAŁAŃ

Celem głównym Programu jest poprawa sytuacji życiowej i społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin i opiekunów.

Osoby z zaburzeniami psychicznymi powinny mieć zapewnioną możliwość szerokiego korzystania z pomocy instytucji lub organizacji, które działają na rzecz osób wymagających wsparcia.

Program zakłada wsparcie samorządów gmin oraz podmiotów uprawnionych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (tj. organizacji pozarządowych, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, z późn. zm.) oraz podmiotów wymienionych w art. 3 ust. 3 tej ustawy) w celu poszerzenia ofert sieci oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin i opiekunów.

Model Programu jest nastawiony na podniesienie poziomu świadomości osób z zaburzeniami psychicznymi o tkwiącym w nich potencjale oraz przysługujących im prawach co, jak się zakłada, zwiększy pewność siebie oraz umocni ich pozycję społeczną, jak również pomoże w lepszym wykorzystaniu ich możliwości.

Program jest narzędziem motywującym do wdrażania nowych metod pracy z osobami z zaburzeniami psychicznymi, jak również promuje dobre praktyki w zakresie organizowania przez pomoc społeczną oparcia dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

Realizacja Programu polega na aktywowaniu podmiotów działających w obszarze pomocy i integracji społecznej do inicjowania przedsięwzięć mających na celu pokonywanie przez osoby z zaburzeniami psychicznymi barier uniemożliwiających im uczestniczenie w życiu społecznym.

Użyte w treści Programu pojęcia „zaburzenie psychiczne” należy definiować zgodnie z Międzynarodową Statystyczną Klasyfikacją Chorób i Problemów Zdrowotnych – ICD-10, oraz ustawą z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego (Dz. U. z 2024 r. poz. 917).

W ramach celu głównego Programu wyznaczone są następujące Moduły:

- MODUŁ I**   WSPARCIE RODZIN OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI
- MODUŁ II**   SAMOPOMOC
- MODUŁ III**   UMOŻLIWIENIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI
ZDOBYWANIA KOMPETENCJI NIEZBĘDNYCH DO SAMODZIELNEGO
ŻYCIA
- MODUŁ IV**   INTEGRACJA I INNOWACYJNOŚĆ

MODUŁ I – WSPARCIE RODZIN OSÓB Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI

Moduł I ma na celu umożliwienie dostępu dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi do różnych usług takich jak np. okresowe zastąpienie w sprawowaniu funkcji rodzicielskich.

W ramach Modułu I preferowane będą następujące działania:

- 1) rozwój skutecznych, innowacyjnych form i metod wsparcia środowiskowego dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) umożliwienie rodzinom osób z zaburzeniami psychicznymi korzystania z usług wspierających okresowe zastąpienie ich w sprawowaniu funkcji opiekuńczych;
- 3) szkolenia, kursy i warsztaty dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi, służące nabyciu niezbędnej wiedzy i umiejętności w radzeniu sobie z chorobą i jej objawami w życiu codziennym.

MODUŁ II – SAMOPOMOC

Moduł II ma na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężanie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać, wykorzystując własne uprawnienia, zasoby i możliwości. Zapewnianie osobom z zaburzeniami psychicznymi koniecznego im oparcia, by mogły pokonywać bariery utrudniające, a często uniemożliwiające realizowanie ich planów życiowych.

W ramach tego modułu preferowane będą działania zmierzające do wspierania naturalnych ogniw oparcia potrzebnych osobie osób z zaburzeniami psychicznymi, zwłaszcza takich jak rodzina oraz działania zmierzające do inicjowania i wspierania procesu

samoorganizowania się, samopomocy osób z zaburzeniami psychicznymi, by możliwe było udzielanie sobie pomocy we własnym zakresie.

W ramach Modułu II szczególnie preferowane będą projekty wspierające samopomoc będące operacjonalizacją zasady pomocniczości państwa, oparte na osiągnięciach nauki i dobrych praktyk, w tym zwłaszcza działania zmierzające do rozwoju samopomocy osób z zaburzeniami psychicznymi oraz rodzin tych osób, w tym:

- 1) edukowanie i motywowanie się osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin w dążeniu do samodzielności;
- 2) wspieranie organizowania się osób z zaburzeniami psychicznymi oraz rodzin tych osób, np. w formie grup wsparcia – mających na celu udzielanie sobie wzajemnej pomocy w przezwyciężaniu barier, w zaspokajaniu materialnych i bytowych potrzeb, w pokonywaniu trudności na jakie napotykają w funkcjonowaniu społecznym;
- 3) wymiana doświadczeń i informacji o znaczeniu samopomocy osób z zaburzeniami psychicznymi oraz ich rodzin w tworzeniu możliwości rozwijania kompetencji niezbędnych do ich ogólnego funkcjonowania społecznego;
- 4) inicjowanie i wsparcie grup samopomocowych dla rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi.

MODUŁ III – UMOŻLIWIENIE OSOBOM Z ZABURZENIAMI PSYCHICZNYMI ZDOBYWANIA KOMPETENCJI NIEZBĘDNYCH DO SAMODZIELNEGO ŻYCIA

Moduł III ma na celu rozwój umiejętności, które przyczynią się do uzyskania możliwie jak najpełniejszej samodzielności w codziennym funkcjonowaniu osób z zaburzeniami psychicznymi. Możliwość samodzielnego funkcjonowania oraz wyjścia z funkcjonowania w zamknięciu ma kluczowe znaczenie w procesie leczenia.

W ramach Modułu III preferowane będą następujące działania:

- 1) wzmacnianie motywacji w kierunku rozwoju zainteresowań i umiejętności, które wpłyną pozytywnie na samoocenę uczestników oraz będą prowadziły do ich usamodzielniania;
- 2) szkolenia, warsztaty, kursy dostosowane do potrzeb osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) spotkania ze specjalistami (doradca zawodowy, prawnik, trener – coach rozwojowy itp.);
- 4) motywowanie osób z zaburzeniami psychicznymi do udziału w różnorodnych formach aktywności sportowo-ruchowej.

MODUŁ IV – INTEGRACJA I INNOWACYJNOŚĆ

Moduł IV ma na celu inicjowanie i wdrażanie nowych i nowoczesnych form wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym zwłaszcza przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej.

W ramach Modułu IV preferowane będą następujące działania:

- 1) wzmacnianie pozytywnej postawy i budzenie świadomości społecznej na temat zaburzeń psychicznych w celu promowania postaw zrozumienia, akceptacji i tolerancji dla osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 2) rozwój nowych form i metod wsparcia środowiskowego dla osób z zaburzeniami psychicznymi, w tym wsparcia pracy osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 3) integracja osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin ze środowiskiem lokalnym poprzez promowanie dobrych praktyk i innowacyjnych działań w zakresie pomocy, w tym usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi przez jednostki organizacyjne służb pomocy społecznej i inne podmioty oraz tworzenie sieci optymalnych ofert wsparcia.
- 4) organizowanie spotkań, w tym spotkań integracyjnych, mających na celu zrozumienie własnej sytuacji i poprawę kontaktu z otoczeniem.

III. PODMIOTY, KTÓRE MOGĄ UBIEGAĆ SIĘ O DOFINANSOWANIE

O dofinansowanie projektów zgłaszanych do otwartego konkursu ofert w ramach Programu mogą ubiegać się:

- 1) jednostki samorządu terytorialnego, które realizują zadania wynikające z ustawy o pomocy społecznej organizując na obszarze swojego działania oparcie społeczne dla osób, które z powodu występujących u nich zaburzeń psychicznych mają trudności w życiu codziennym;
- 2) podmioty uprawnione, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej (tj. organizacje pozarządowe, o których mowa w art. 3 ust. 2 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz podmioty wymienione w art. 3 ust. 3 tej ustawy), które mogą uczestniczyć w otwartych konkursach ofert na dofinansowanie programów i projektów, wynikających z lokalnych strategii rozwiązywania problemów społecznych.

IV. REALIZATORZY PROGRAMU ORAZ ICH ZADANIA

Realizacja zadań Programu będzie prowadzona na trzech szczeblach.

1. Szczebel centralny – Minister Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zwany dalej „Ministrem”, w tym:

1) Departament Pomocy Społecznej w Ministerstwie Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, zwanym dalej „MRPiPS”, z następującym zakresem zadań:

- a) przeprowadzanie otwartego konkursu ofert¹ ogłaszanego corocznie przez Ministra,
- b) ocena ofert pod względem formalnym i merytorycznym (zgodnie z zasadami określonymi w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert),
- c) zawieranie umów z podmiotami, których oferty zostały przyjęte przez Ministra do dofinansowania w ramach Programu oraz zatwierdzanie rozliczeń z ich realizacji,
- d) bieżący monitoring Programu,
- e) przygotowywanie sprawozdania z realizacji Programu oraz podawanie go do publicznej wiadomości poprzez publikację na stronie internetowej MRPiPS;

2) Biuro Kontroli i Audytu w MRPiPS będzie realizowało zadanie polegające na kontroli wybranych podmiotów realizujących zadania w ramach Programu w zakresie oceny prawidłowości wykonania umów zawartych z Ministrem.

2. Szczebel wojewódzki – Wojewodowie: Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich, z następującym zakresem zadań:

- 1) sprawdzania ofert pod względem formalnym i merytorycznym;
- 2) opiniowania ofert: opinia Wojewody (Dyrektora Wydziału Polityki Społecznej Urzędu Wojewódzkiego z upoważnienia Wojewody) dotycząca zasadności oferty (krótki opis zakresu rzeczowego oferty, doświadczeń podmiotu i efektów jego działalności na rzecz regionu) przekazywana wraz z ofertą do MRPiPS. W podsumowaniu opinii należy określić czy oferta spełnia wymagania formalne, a także czy otrzymuje poparcie Wojewody z punktu widzenia rozwiązywania lokalnych potrzeb.

Opinia nie jest wiążąca dla Komisji konkursowej do spraw Oceny Ofert, zwanej dalej „Komisją”, powoływanej przez Ministra.

3. Szczebel lokalny – Podmioty, których oferty zostały przyjęte przez Ministra do dofinansowania w ramach Programu – z następującym zakresem zadań:

---

¹ Podstawa prawna: art. 13 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. z 2024 r. poz. 1491, z późn. zm.).

- 1) realizacja zadania publicznego zgodnie z umową i Programem, przez wykonanie zakresu rzeczowo-finansowego oferty, przyjętej w danym roku przez Ministra do dofinansowania;
- 2) terminowe rozliczenie się z przekazanej dotacji zgodnie z zasadą kasowości, w tym przygotowanie i przekazanie sprawozdania merytoryczno-finansowego ze zrealizowanych zadań w terminie określonym w umowie.

V. TRYB REALIZACJI PROGRAMU

1. Wybór podmiotów, które w ramach Programu otrzymają dofinansowanie w formie dotacji, będzie następować w trybie otwartego konkursu ofert.

Ogłoszenie otwartego konkursu ofert będzie zawierać informacje o:

- 1) rodzaju zadania;
- 2) wysokości środków publicznych przeznaczonych na realizację tego zadania;
- 3) zasadach przyznawania dotacji;
- 4) terminach i warunkach realizacji zadania;
- 5) terminie składania ofert;
- 6) trybie i kryteriach stosowanych przy wyborze ofert oraz terminie dokonania wyboru ofert;
- 7) zrealizowanych przez organy administracji publicznej w roku ogłoszenia otwartego konkursu ofert i w roku poprzednim zadaniach publicznych tego samego rodzaju i związanych z nimi kosztami, ze szczególnym uwzględnieniem wysokości dotacji przekazanych organizacjom pozarządowym i podmiotom, o których mowa w art. 3 ust. 3 ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

Ogłoszenie otwartego konkursu ofert będzie zamieszczane:

- 1) na stronie internetowej MRPiPS www.gov.pl/web/rodzina;
  - 2) w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra;
  - 3) na tablicy ogłoszeń w siedzibie MRPiPS – 00-513 Warszawa, Nowogrodzka 1/3/5.
2. Komisja będzie powoływana przez Ministra. W pracach Komisji będą brali udział przedstawiciele MRPiPS oraz podmiotów uprawnionych, o których mowa w art. 25 ust. 1 ustawy o pomocy społecznej, którzy przyjmą zaproszenie do udziału w pracach i spełnią wymogi określone w ustawie z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

3. Komisja dokona ostatecznej oceny formalnej i merytorycznej ofert ocenionych przez Wydziały Polityki Społecznej Urzędów Wojewódzkich do wyczerpania kwoty programowej, o której mowa w części VI ust. 1.
4. Sporządzona przez Komisję lista rankingowa ocenionych projektów wraz z proponowaną kwotą dofinansowania zostanie przedstawiona do akceptacji Ministrowi.
5. Minister na podstawie przygotowanej przez Komisję listy rankingowej podejmie decyzję o przyznaniu dofinansowania oraz jego wysokości.
6. Wyniki otwartego konkursu ofert będą zamieszczane na stronie internetowej MRPiPS, w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej Ministra, a także na tablicy ogłoszeń w siedzibie MRPiPS.
7. W przypadku uwolnienia środków wynikających z:
  - 1) rezygnacji z realizacji zadania przez podmiot, którego projekt otrzymał dofinansowanie;
  - 2) rezygnacji z części dofinansowania przez podmiot, który otrzymał dofinansowanie;
  - 3) zaistnienia przesłanki uniemożliwiającej zawarcie umowy, wskazanych w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert– w ramach kompetencji Ministra pozostaje możliwość dofinansowania projektów do limitu uwolnionych środków.
8. Minister podejmuje decyzję, o której mowa w ust. 7, i wybiera do dofinansowania oferty, które zostały pozytywnie ocenione pod względem formalnym i najwyżej ocenione pod względem merytorycznym jednak nie zostały zakwalifikowane do dofinansowania z uwagi na wyczerpanie środków finansowych przeznaczonych na realizację Programu.
9. Oferty, o których mowa w ust. 8, muszą zostać zrealizowane w ramach przyznanych środków i w czasie krótszym niż przewidziano w ofercie.
10. W wyjątkowych sytuacjach, jeśli jest konieczne wprowadzenie zmian do umowy, z podmiotem może zostać zawarty aneks do umowy, na zasadach określonych w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert i w umowie.

VI. FINANSOWANIE PROGRAMU

1. Realizacja Programu będzie finansowana ze środków budżetowych zaplanowanych budżecie państwa w cz. 44 – zabezpieczenie społeczne. Minister na wsparcie finansowe projektów realizujących cele Programu w roku 2025 dysponuje kwotą w wysokości 3 mln zł.

2. Minister zastrzega sobie prawo do ustalania w ogłoszeniu o otwartym konkursie ofert minimalnej i maksymalnej kwoty dotacji, jaką można otrzymać na realizację każdego z modułów.
3. Minister zastrzega sobie prawo do ustalania wysokości dotacji na projekt realizowany w danym Module.
4. Koszty realizacji projektów będą dofinansowywane **do wysokości 80% kosztów całkowitych projektu**, co oznacza konieczność dysponowania przez podmiot składający ofertę konkursową własnym wkładem finansowym w wysokości **minimum 20%** kosztu całkowitego projektu (wkład osobowy – praca społeczna członków i wolontariuszy, może być wliczona do wkładu własnego, przy czym nie może być ona wyższa niż 30 % wkładu własnego).
5. Wybrany projekt nie może być dotowany z innych źródeł, co należy potwierdzić stosownym oświadczeniem.
6. Kwota programowa, o której mowa w ust. 1, może w danym roku ulec zmianie.
7. Zleceniobiorca/Realizator Programu zobowiązany jest do ponoszenia wydatków związanych z wykorzystaniem dotacji za pośrednictwem wyodrębnionego rachunku bankowego, na który Minister przekazał środki dotacji.

VII. OBOWIĄZEK INFORMACYJNY

Obowiązek informacyjny został określony w art. 35a–35d ustawy z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych (Dz. U. z 2024 r. poz. 1530, z późn. zm.).

Oferenci realizujący projekty w ramach Programu „Od zależności ku samodzielności” – edycja 2025 są obowiązani do stosowania przepisów rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 7 maja 2021 r. w sprawie określenia działań informacyjnych podejmowanych przez podmioty realizujące zadania finansowane lub dofinansowane z budżetu państwa lub z państwowych funduszy celowych (Dz. U. z 2021 r. poz. 953, z późn. zm.), które określa m.in. rodzaje tych działań oraz sposób ich realizacji, w tym okres, w którym mają być realizowane.

Aby poinformować opinię publiczną (w tym odbiorców rezultatów projektu) oraz osoby i podmioty uczestniczące w projekcie, Oferent jest obowiązany do:

- 1) zamieszczenia **tablicy informacyjnej** w przypadku realizacji projektów w zakresie infrastruktury, prac budowlanych lub zakupu środków trwałych;
- 2) zamieszczenia **plakatu informacyjnego** w przypadku realizacji projektów badawczo-rozwojowych, edukacyjnych i społecznych;

3) zamieszczenia stosownej informacji o dofinansowaniu wszystkich projektów na swojej **stronie internetowej**.

Obowiązek informacyjny powstaje bezpośrednio po zawarciu umowy o wsparcie realizacji zadania publicznego.

Ww. rozporządzenie wraz z wzorami tablic, plakatów oraz materiałami graficznymi znajduje się na stronie internetowej <https://www.gov.pl/web/premier/dzialania-informacyjne>.

VIII. NADZÓR I MONITORING REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Programu będzie nadzorowana przez MRPiPS, m.in. poprzez wizyty monitorujące pracowników Departamentu Pomocy Społecznej oraz Biura Kontroli i Audytu w wybranych miejscach, w których realizowane są dofinansowane projekty.

Zgodnie z zasadami otwartego konkursu ofert podmioty, którym zostanie przyznana dotacja zobowiązane są do przedłożenia sprawozdania z wykonania zadania publicznego.

Wszystkie sprawozdania będą podlegały rozliczeniu merytoryczno-finansowemu wraz z przekazaniem ostatecznej informacji Ministra o uznaniu wykonania zadania konkursowego. Z realizacji Programu będzie co roku sporządzana informacja: „Sprawozdanie z realizacji programu *Od zależności ku samodzielności*” za dany rok, w którym będą przedstawiane m.in. efekty realizacji Programu.

IX. MIERNIKI

W ramach Programu rocznie wsparcie otrzyma około 45 podmiotów – instytucji działających na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi w obszarze pomocy i integracji społecznej. Działania realizowane w ramach projektów dofinansowanych w 2025 roku przyczynią się do osiągnięcia następujących mierników określonych dla poszczególnych celów Programu:

Lp.	Moduł	Mierniki i wartości docelowe
I.	Wsparcie rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi	Liczba przeprowadzonych działań (szkolenia, kursy, warsztaty) – min. 100
II.	Samopomoc	Liczba działań dotyczących samopomocy, utworzenie grup samopomocy – min. 18
III.	Umożliwianie osobom osób z zaburzeniami psychicznymi zdobywania kompetencji niezbędnych do samodzielnego życia	Liczba osób objętych działaniami – min. 90

IV.	Integracja i innowacyjność	Liczba przedsięwzięć dotyczących integracji i innowacyjności – min. 18
-----	----------------------------	--

X. ZAKŁADANE REZULTATY PROGRAMU

Zakłada się, że w wyniku wsparcia przez Ministra realizacji projektów związanych z organizowaniem oparcia społecznego dla osób z zaburzeniami psychicznymi następować będzie:

- 1) dalszy rozwój, a także rozszerzenie oferty oparcia społecznego w środowisku lokalnym dla osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin;
- 2) rozwój samopomocy tj. organizowanie się osób z zaburzeniami psychicznymi i ich rodzin w celu udzielania sobie wzajemnej pomocy;
- 3) poprawa integracji społecznej osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 4) poszerzenie wiedzy, umiejętności radzenia sobie z problemami życia codziennego osób z zaburzeniami psychicznymi, a także rodzin osób z zaburzeniami psychicznymi;
- 5) poprawa efektywności usług świadczonych na rzecz osób z zaburzeniami psychicznymi.

XI. PRZETWARZANIE DANYCH OSOBOWYCH

Każdy z podmiotów wymienionych w ust. 1 – 3 jest odrębnym administratorem danych osobowych w rozumieniu art. 4 pkt 7 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (ogólne rozporządzenie o ochronie danych) (Dz. Urz. UE L 119 z 04.05.2016, str. 1, z późn. zm.) zwanego dalej „RODO” i ustawą z dnia 10 maja 2018 r. o ochronie danych osobowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 1781) i na własną odpowiedzialność i we własnym zakresie realizuje obowiązki wynikające z przepisów RODO, w tym z art. 13 lub 14 oraz art. 28–32 RODO.

XII. POSTANOWIENIA KOŃCOWE

Program wchodzi w życie z dniem akceptacji przez Ministra i obowiązuje do czasu ustanowienia nowego Programu lub do wyczerpania kwoty, o której mowa w części VI ust. 1.

Opracowanie:

Wydział do Spraw Pracy Środowiskowej i Programów
Departament Pomocy Społecznej MRPiPS